

ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ – СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

З метою впровадження в Україні європейських стандартів життя та виходу України на провідні позиції в світі Указом Президента України [2] затверджена Стратегія сталого розвитку «Україна-2020».

Урядом також задля її виконання затверджена відповідна Програма [5]. Зокрема, нею передбачено поширити безпосереднє застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (далі –МСФЗ) на видобувні компанії.

Стратегія-2020 передбачає 4 вектори руху вперед, за якими має бути реалізовано 62 реформи.

За вектором розвитку (26 реформ) передбачається забезпечити сталий розвиток держави, відновлення макроекономічної стабільності, забезпечення стійкого зростання економіки, створення сприятливих умов для ведення бізнесу та прозорої податкової системи. Для цього передбачається проведення структурних реформ у сферах бюджетних відносин і фінансового контролю, податкової політики і фінансового сектору, статистики і дерегуляції підприємництва, розвитку малого і середнього бізнесу.

Для забезпечення виконання цих завдань вбачається актуальним окреслити такі напрями і завдання вдосконалення бухгалтерського обліку і звітності, включаючи і сферу регулювання цих питань.

Малому бізнесу необхідно замінити складну на більш спрощену методику складання звітності про фінансові результати на засадах «характеру витрат»

У сфері розвитку малого підприємництва регулятору необхідно спростити для малих підприємств бухгалтерський облік, зокрема, скасувати не укомплектовану необхідними методичними інструментами і тому непридатну для складання звітності систему бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису. Також вбачається актуальною заміна складної на більш спрощену методику складання Звіту про фінансові результати на засадах «характеру витрат», що скоротить на 20% кількість необхідних для відкриття і ведення рахунків бухгалтерського обліку разом з показниками такого звіту та спростить визначення фінансового

результату і калькуляційні розрахунки. Потребуватимуть ретельної та виваженої оцінки будь - які наміри регуляторів про можливе збільшення обсягу звітної інформації для малих і середніх підприємств. Завдання із наближення української та європейської фінансової звітності у зв'язку з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС автором висвітлені окремо [8]. Пропозиція С.Ф. Голова щодо конкретизації переліку норм Директиви 2013/34/ЄС для їх імплементації у законних та підзаконних актах України [10] покращить виконання цього завдання.

«Оброки звітністю» утворюють складнощі та зайві витрати бізнесу, затримують зростання економіки

У напрямку дерегуляції бізнес очікує скорочення багатоваріантності елементів облікової політики. Інколи це обертається для підприємств значними додатковими витратами на ведення бізнесу. А як з цим негативом досягнути визначеного Президентом орієнтиру «увійти у 30-ку країн за рейтингом Світового банку «Doing Business»?

Наприклад, сьогодні підприємствам дозволено обрати один з двох методів складання Звіту про рух грошових коштів від операційної діяльності. Але підприємства державного сектору, які оберуть прямий метод, змушені ще додатково, включаючи підприємства, що зобов'язані застосовувати лише МСФЗ, складати та подавати за наказом Мінекономрозвитку України [7] щоквартально Звіт про виконання фінансового плану, в якому передбачено наведення показників руху грошових коштів від операційної діяльності за непрямим методом. А хіба створюють сприятливі умови для ведення бізнесу і скорочення на це витрат дублювання до 40-50 % у Звіті про виконання фінансового плану тих самих показників, які містяться у формах фінансової звітності, які вимагають від підприємств додати до Звіту про виконання фінансового плану. Такі «оброки звітністю» мають місце із статистичною звітністю, і зі звітністю, що підприємства подають комісіям з регулювання цін і тарифів тощо, утворюють складнощі та зайві витрати бізнесу, затримують зростання економіки. Тож тут є поле для дерегуляції.

А чи так обов'язково потрібна варіантність періодичності визначення середньозваженої собівартості запасів при вибутті, адже вигода від отримання такої інформації за період менший, ніж місяць сумнівна у порівнянні з витратами на процедури її документального оформлення та обчислення. Таке саме запитання актуальне і щодо іншої варіантності облікових процедур. Потрібно скорегувати у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» порядок відображення переоцінки при досягненні нульової залишкової вартості ще придатних для подальшого використання основних засобів, адже така

методика відкидає застосування потрібного для цього випадку Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів». Напевно це не всі проблеми, які потребують дерегуляції та удосконалення нормативного регулювання бухгалтерського обліку .

У напрямку «деподатківізації» потрібно звільнитися від податкового спрямування складу витрат

Наступним вектором розвитку бухгалтерського обліку в спектрі стратегії сталого розвитку є його «деподатківізація», спрямування на повне та неупереджене розкриття у фінансовій звітності суттєвої інформації, що також сприятиме усуненню зайвих витрат на ведення бізнесу. У напрямку «деподатківізації» потрібно звільнитися від податкового спрямування складу витрат для малих підприємств і підприємств державного та комунального секторів економіки, обліку сум з пільгового оподаткування.

Необхідність відображення у фінансовій звітності інформації не тільки про фактичні, а й про потенційні наслідки подій, що потрібна власникам та іншим користувачам фінансової звітності для врахування при прийнятті рішень, актуалізує важливість розробки поглиблених методологічних засад бухгалтерського обліку таких об'єктів, як непередбачені активи і зобов'язання (зокрема, щодо зобов'язань при звільненні підприємства від сплати податків), контрактних, гарантійних, заставних зобов'язань та активів, щодо активів, отриманих для ведення діяльності на різних правових режимах (зокрема, отриманих в управління, отриманих в концесію). Деякі інші проблеми «деподатківізації» бухгалтерського обліку автор висвітлював раніше [9], менша частина яких на даний час вже розв'язана.

Безпека бізнесу потребує створення умов і правил для забезпечення підвищення якісних характеристик обліково-звітної інформації

У векторі безпеки бізнесу за Стратегією - 2020 вбачається необхідним створення умов і правил для забезпечення підвищення якісних характеристик обліково-звітної інформації, зокрема поширенням уніфікованих підходів та оцінок подій для коректного відображення їх у фінансовій звітності. Це актуалізує питання інвестиційної безпеки як самого підприємства, яке має намір залучати інвестиційний капітал, від можливого витоку конфіденційної інформації так і самого інвестора, який має бути впевнений в якості отриманої з оприлюдненої фінансової звітності підприємства інформації.

Основою такого підходу могли б бути міжнародні та національні стандарти (з урахуванням їх вищеозначеного та іншого вдосконалення) разом з європейськими директивами. На сьогоднішній день на заваді цьому стоять не тільки доповнені в останні кілька років «негараздами» національні регламенти бухгалтерського обліку, але й нормативні документи більш високого рівня регламентації. Зокрема, для підприємств державного і комунального секторів економіки на відміну від інших підприємств за відповідним циркуляром Мінфіну суми премій працівникам і фінансових результатів від вибуття основних засобів не відображаються у складі витрат, що створює непорівнянність (і відповідно неякісність і безпеку користування) інформації отриманої за таким циркуляром та може бути інструментом демпінгування. Крім того, тим самим підприємствам державного сектору економіки не дозволяється створювати резерв сумнівних боргів по дебіторській заборгованості, що утворилася менше 18 місяців тому [3], або взагалі не дозволяється створювати такий резерв у разі не затвердження річних фінансових планів [4]. Уявимо, яку «якісну і безпечну» інформацію отримує користувач фінансової звітності, підготовленої у цих випадках за вимогами зазначених рішень. Такі обмеження від загальних підходів навіть не можуть обійти підприємства державного сектору економіки, яких перевели на обов'язкове безпосереднє застосування МСФЗ.

Для підвищення якості обліково-звітної інформації потрібно позбутися ще одного рудимента. За українським регламентом [6] забезпечення виплат відпусток усі підприємства мають створювати на основі планових показників поточного року. Як це зробити, якщо більшість юридичних осіб взагалі не мають планових служб або працівників, що займаються плануванням таких показників, і по-друге, планові показники з'являються у II-му, а то і в III-му кварталі поточного року на поточний рік. Бухгалтерська ж служба має вже у лютому за січень визначити і відобразити у регістрах бухгалтерського обліку за січень витрати і зобов'язання з такого забезпечення. Отже, враховуючі реальний стан потрібно трансформувати українську методика за зразком МСФЗ, тобто визначати таке забезпечення за досвідом минулого року. Така конвергенція не буде мати сумових наслідків, але зробить використання цього інструмента більш коректним та незалежним від вад планування.

В аспекті безпеки обліково-економічної інформації вбачається необхідність підвищення усвідомлення і відповідальності працівників бухгалтерських служб за неухильне дотримання стандартів і методик з підготовки якісної інформації, нейтралізації витоку її конфіденційної частини, створення (удосконалення) мотиваційно-дисциплінарного механізму. В той же час ризику створення та отримання неякісної та

некоректної звітної інформації закладені методикою визначення показників і заповнення форм фінансового звіту, яка не має статусу обов'язкового регламенту для застосування при складанні відповідної звітності підприємства і консолідованої звітності холдингу.

Стратегія сталого розвитку передбачає реалізацію програми залучення інвестицій. У зв'язку з цим імовірним напрямком розвитку бухгалтерського обліку вбачається подальший вибір суб'єктами господарювання, які мають намір залучити інвестиції, безпосереднього застосування разом з більш досконалішими технічними, енергоефективними, екологічними, соціальними стандартами міжнародних стандартів фінансової звітності. Правові умови такого добровільного вибору створені в Україні [1]. Справа за опануванням МСФЗ працівниками відповідних служб таких підприємств. Думаю, тут також є місце для реалізації призначення і можливостей закладів вищої освіти.

Україна ставить завдання через кілька років увійти до 50-ти кращих країн за результатами міжнародного дослідження якості освіти

Виконання стратегії сталого розвитку України передбачає підвищення якості освіти. Отже, одним з векторів еволюції бухгалтерського обліку повинен бути напрям посилення як теоретичної так і особливо практичної підготовки і перепідготовки кадрів із глибоким вивченням принципів переваг і суттєвості національної системи бухгалтерського обліку та систем бухгалтерського обліку інших країн і міждержавних об'єднань. Потрібна розробка і запровадження нових методів навчання, запровадження дієвих індикаторів навчального процесу, підвищення кваліфікації бухгалтерського персоналу та викладацького складу, більш змістовне наповнення навчальних програм ситуаційними завданнями, пов'язаними з реалізацією актуальних завдань розвитку економіки, удосконалення обліку, звітності, аудиту. Адже, Україна ставить амбітне завдання через кілька років увійти до 50-ти кращих країн за результатами міжнародного дослідження якості освіти.

Звичайно, конкретні умови господарювання холдингу, корпорації чи підприємства можуть потребувати деталізації та актуалізації векторів розвитку. Але безспірним є те, що завдання із удосконалення бухгалтерського обліку як складової економічного зростання мають бути намічені і здійснюватися повсюдно.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

2. Указ Президента України від 12 січня 2015 р. №5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020».
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 р. №1673 «Про стан фінансово- бюджетної дисципліни, заходи щодо посилення боротьби з корупцією та контролю за використанням державного майна і фінансових ресурсів».
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2012 №899 «Про порядок здійснення витрат суб'єктами господарювання державного сектору економіки у разі незатвердження (непогодження) річних фінансових планів у встановленому порядку».
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 4 березня 2011 №271-р.
6. Положення (стандарт) обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Мінфіну України від 31 січня 2000 р. №20.
7. Наказ Мінекономрозвитку України від 2 березня 2015 р. №205 «Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки»
8. В. М. Пархоменко. Євроконвергенція бухгалтерського обліку. Ж. Бухгалтерський облік і аудит.- 2014- №8 – с.3- 4.
9. В. М. Пархоменко. Сучасні проблеми бухгалтерського обліку. Ж. Бухгалтерський облік і аудит.- 2015- № 1– с.3- 5.
10. С. Ф. Голов. Регулювання бухгалтерського обліку і аудиту в ЄС та виклики для України. Ж. Бухгалтерський облік і аудит.- 2014- № 10– с.10.